

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΧΑΤΖΗΣ

ΓΙΟΥΛΗ ΦΩΚΑ-ΚΑΒΑΛΙΕΡΑΚΗ

JAMES MADISON

(1809-1817)

Ανάτυπο

από τον Τόμο «Οι Εναρκτήριοι Λόγοι των Αμερικανών Προέδρων,
1789-2009 - Από τον George Washington έως τον Barack Obama»

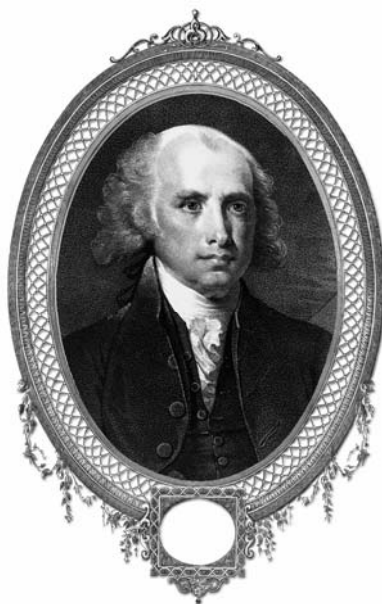

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

2011

4 JAMES MADISON

(1809-1817)

Πρώτος Εναρκτήριοις Λόγος²⁰

4 Μαρτίου 1809

Δεν θα ήθελα να παρεκκλίνω από την παράδοση που εγκαινίασαν οι προκάτοχοί μου σ' αυτή την πιο σεβαστή αρχική στιγμή και έτσι επωφελούμαι από την παρούσα περίσταση για να εκφράσω το βαθύτατο δέος από το κάλεσμα της πατρίδας μου να αναλάβω αυτή τη θέση, τα καθήκοντα της οποίας πρόκειται τώρα να δεσμευτώ με την πιο σοβαρή επισημότητα ότι θα τηρήσω. Μια τόσο σημαντική ένδειξη εμπιστοσύνης, που προέρχεται από την ηθελημένη και νηφάλια ψήφο ενός ελεύθερου και ενάρετου έθνους, σε κάθε περίπτωση θα είχε εμπνεύσει την ευγνωμοσύνη και την αφοσίωσή μου και θα με πλημμύριζε με το φοβερό αίσθημα της

20. Μεταξύ του πολυπληθούς κοινού που παρακολούθησε την πρώτη εναρκτήριο προσφώνηση του νεοεκλεγέντος 4^{ου} προέδρου των ΗΠΑ σε μια ήπια ανοιξιάτικη ατμόσφαιρα ήταν και ο απερχόμενος πρόεδρος Jefferson, με τον οποίο ο Madison υπήρξε σταθερός φίλος και συνεργάτης.

ευθύνης που θα αναλάβω. Υπό τις δεδομένες συνθήκες, που καθιστούν ασυνήθιστα σοβαρή αυτή την περίοδο, αισθάνομαι ότι τόσο η τιμή όσο και η ευθύνη που μου αναλογούν είναι ανείπωτα αυξημένες.

Η σημερινή κατάσταση του κόσμου πραγματικά δε μπορεί να συγκριθεί με καμία άλλη περίοδο του παρελθόντος, ενώ και η κατάσταση της δικής μας χώρας είναι γεμάτη δυσκολίες. Η πίεση των παραπάνω γίνεται ακόμη πιο αισθητή, γιατί έχει ενσκήψει σε μια στιγμή που, καθώς η εθνική ευημερία βρισκόταν στο υψηλότερο μέχρι σήμερα σημείο, η αντίθεση εξαιτίας των αλλαγών που σημειώθηκαν τελευταία φαντάζει ακόμη πιο εντυπωσιακή²¹. Κάτω από την αγαθή επίδραση των δημοκρατικών θεσμών μας και τη διατήρηση ειρηνικών σχέσεων με όλα τα έθνη, πολλά από τα οποία ενεπλάκησαν σε αιματηρούς και επιζήμιους πολέμους, απολαύσαμε τους καρπούς της δίκαιης πολιτικής μας στην απaráμιλλη ανάπτυξη των ικανοτήτων και των πόρων μας. Απόδειξη αποτελούν οι βελτιώσεις στη γεωργία, οι επιτυχημένες εμπορικές επιχειρήσεις, η πρόοδος της βιομηχανίας και των πρακτικών τεχνών, η αύξηση των δημοσίων προσόδων και η χρήση τους για μείωση του δημόσιου χρέους, καθώς και οι σημαντικές δραστηριότητες και εργασιακές ευκαιρίες που πολλαπλασιάζονται παντού στην επικράτειά μας.

Έχει σημασία να συνειδητοποιήσουμε ότι για τη μετάβαση από αυτή την κατάσταση ευημερίας της χώρας μας στην κατάσταση που τόσο καιρό μας ταλαιπωρεί, δεν θα πρέπει να κατηγορήσουμε τυχόν λανθασμένες αντιλήψεις ούτε, όπως πιστεύω, ακούσια λάθη των συλλογικών μας οργάνων. Η χώρα μας, χωρίς να υποθάλπει πάθη που καταπατούν τα δικαιώματα ή την ηρεμία των άλλων κρατών, καλλιεργεί την ειρήνη, τηρώντας τη δικαιοσύνη, ενώ δικαιούται το σεβασμό των εμπόλεμων κρατών²² εκπληρώνοντας τις υποχρεώσεις ουδετερότητας με την πιο ευσυνείδητη αμεροληψία – αυτή είναι η αληθινή δόξα των Ηνωμένων Πολιτειών. Αν υπάρχει ειλικρίνεια σ' αυτόν τον κόσμο, τότε η αλήθεια αυτών των ισχυρισμών δεν πρόκειται να αμφισβητηθεί. Τουλάχιστον οι επόμενες γενιές θα τους δικαιώσουν.

Αυτή η απαρέγκλιτη πρακτική δεν θα μπορούσε να τελεσφορήσει κατά της αδικίας και της βίας των εμπόλεμων δυνάμεων. Είτε εξαιτίας της οργής που έτρεφαν, είτε ωθούμενες από πιο άμεσα κίνητρα, οδηγήθηκαν εξίσου σε πρακτικές αντιποίνων αντίθετες τόσο στην ανθρώπινη λογική όσο και στο αναγνωρισμένο δίκαιο. Δε μπορούμε να προβλέψουμε για πόσο ακόμα θα συνεχίσουν να ισχύουν τα αυθαίρετα διατάγματά τους, παρά τις αποδείξεις ότι δεν τους έχει δοθεί ούτε καν

21. Το αποτυχημένο εμπάργκο του 1807 έναντι των ευρωπαϊκών χωρών (για το οποίο ο Madison έφερε σοβαρές ευθύνες) είχε καταστροφικές συνέπειες για την αμερικανική οικονομία. Ανακλήθηκε τρεις ημέρες πριν την από μέρους του ανάληψη της προεδρίας (ΣτΜ).

22. Εννοεί κυρίως τη Μεγάλη Βρετανία και τη Γαλλία που με μικρά διαλείμματα βρίσκονταν σε πόλεμο από το 1793 (ΣτΜ).

το πρόσχημα από τις Ηνωμένες Πολιτείες και παρά τη δίκαιη και γενναιόδωρη προσπάθεια που έχει καταβληθεί προκειμένου να ανακληθούν²³.

Με τη βεβαιότητα ότι σε οποιεσδήποτε δυσκολίες το αποφασισμένο πνεύμα και τα ενωμένα συλλογικά όργανα του έθνους θα διασφαλίσουν την τιμή και τα ουσιώδη συμφέροντά μας, αναλαμβάνω το αξίωμα που μου ανατέθηκε με μοναδική ανησυχία εκείνη που πηγάζει από την επίγνωση της δικής μου ανεπάρκειας γι' αυτό το ιερό καθήκον. Αν δεν καταποντιστώ από το βάρος αυτής της ανησυχίας, θα είναι γιατί βρίσκω κάποιο στήριγμα στη συνειδητοποίηση των σκοπών και στην πίστη στις αρχές τις οποίες φέρω σ' αυτό το επίμοχθο έργο.

Να επιθυμούμε την ειρήνη και τις φιλικές σχέσεις με όλα τα έθνη που έχουν αντίστοιχες διαθέσεις. Να διατηρούμε ειλικρινή ουδετερότητα απέναντι στα εμπόλεμα έθνη. Να προτιμούμε σε κάθε περίπτωση τη φιλική συνδιαλλαγή και τον εύλογο συμβιβασμό για την επίλυση των διαφορών από την καταφυγή στα όπλα. Να αποφεύγουμε διεθνείς δολοπλοκίες και μεροληψίες, οι οποίες είναι τόσο υποτιμητικές για όλα τα κράτη και τόσο καταστρεπτικές για τα ελεύθερα έθνη. Να καλλιεργούμε πνεύμα ανεξαρτησίας τόσο δίκαιο, ώστε να μην παραβιάζονται τα δικαιώματα των άλλων, τόσο περήφανο, ώστε να μην παραχωρούνται τα δικά μας, τόσο φιλελεύθερο, ώστε να μην μας επιτρέπεται να τρέφουμε ανάξιες προκαταλήψεις, και τόσο εξυψωμένο, ώστε να μη γινόμαστε υπερόπτες απέναντι στους άλλους.

Να διατηρήσουμε την ενότητα των Πολιτειών ως τη βάση της ειρήνης και της ευημερίας τους. Να στηρίζουμε το Σύνταγμα, που είναι το σταθερό θεμέλιο της Ένωσης, τόσο με τους περιορισμούς που θέτει όσο και με τις εξουσίες που παρέχει. Να σεβόμαστε τα δικαιώματα και τις εξουσίες που έχουν εξασφαλιστεί στο Σύνταγμα για τις Πολιτείες και τον λαό με τρόπο ισότιμο και εξίσου αναγκαίο για την επιτυχία του ευρύτερου συστήματος. Να αποφεύγουμε την παραμικρή παρέμβαση στο δικαίωμα της συνείδησης και της θρησκευτικής ελευθερίας, που τόσο σοφά έχουν εξαιρεθεί από την κρατική δικαιοδοσία. Να διαφυλάξουμε σε όλο το δυναμισμό τους τις υπόλοιπες ωφέλιμες διατάξεις, που εξυπηρετούν τα ιδιωτικά και ατομικά δικαιώματα, αλλά και την ελευθερία του τύπου.

Να επιδεικνύουμε πνεύμα οικονομίας στις δημόσιες δαπάνες. Να απελευθερώσουμε τους δημόσιους πόρους απαλλάσσοντάς τους εντίμως από τα δημόσια χρέη. Να κρατήσουμε μόνο στα αναγκαία όρια μια μόνιμη στρατιωτική δύναμη, έχοντας πάντα στο νου μας ότι μια οπλισμένη και εκπαιδευμένη πολιτοφυλακή αποτελεί το πιο ισχυρό προπύργιο της δημοκρατίας, καθώς και ότι χωρίς τακτικό στρατό η ε-

23. Αναφέρεται κυρίως στην παρενόχληση των αμερικανικών εμπορικών πλοίων από τη Γαλλία και κυρίως τη Μεγάλη Βρετανία και την υποχρεωτική στρατολόγηση Αμερικανών ναυτικών (ΣτΜ).

λευθερία της δε μπορεί ποτέ να τίθεται σε κίνδυνο, αλλά με έναν μεγάλο στρατό δε μπορεί ποτέ να είναι ασφαλής.

Να προωθήσουμε, με τα κατάλληλα μέσα και τις διαδικασίες, τις πρόσφορες βελτιώσεις για τη γεωργία, τη βιομηχανία και το εξωτερικό και εσωτερικό εμπόριο. Να ευνοήσουμε με παρόμοιο τρόπο την πρόοδο της επιστήμης και τη διάχυση της πληροφορίας ως το καλύτερο συστατικό της πραγματικής ελευθερίας.

Να συνεχίσουμε τα ευεργετικά σχέδια που έχουν τόσο αξιέπαινα εφαρμοστεί μέχρι σήμερα για τη μεταστροφή των αυτοχθόνων γειτόνων μας από τον εξευτελισμό και την εξαθλίωση της πρωτόγονης ζωής στη συμμετοχή στις προόδους, που ο ανθρώπινος νους και τα ήθη μπορούν να επιτύχουν σε μια πολιτισμένη κοινωνία.

Όσο τέτοιου είδους αισθήματα και προθέσεις μπορούν να με συνδράμουν στην εκπλήρωση των καθηκόντων μου, θα αποτελούν και μια έμπνευση που δεν θα με εγκαταλείψει.

Είμαι πολύ τυχερός επιπλέον γιατί έχω να ακολουθήσω ένα μονοπάτι που το φωτίζουν παραδείγματα διαπρεπών υπηρεσιών που πρόσφεραν με επιτυχία εκείνοι που στις πιο δύσκολες δοκιμασίες βάδισαν πριν από μένα. Για τον άμεσα προκάτοχό μου δεν αρμόζει καθόλου να μιλήσω εδώ²⁴. Ας μου συγχωρηθεί ωστόσο η αδυναμία μου να κρύψω τη συγκίνηση με την οποία πλημμυρίζει η καρδιά μου για την πλούσια ανταμοιβή που αυτός απολαμβάνει από τις ευλογίες της αγαπημένης πατρίδας, που με ευγνωμοσύνη του απένειμε και τον εξύψωσε για τα μοναδικά χαρίσματά του, τα οποία εκείνος αφιέρωσε με ζήλο κατά τη διάρκεια της μακράς θητείας του με στόχο την πρόοδο των υψηλότερων συμφερόντων και την ευτυχία της.

Αλλά η πηγή στην οποία προσβλέπω και η αρωγή, που μόνη μπορεί να τροφοδοτήσει τις ελλείψεις μου, είναι η αποδεδειγμένη νοημοσύνη και αρετή των συμπολιτών μου και των σωμάτων που τους εκπροσωπούν στους άλλους τομείς που σχετίζονται με τα εθνικά συμφέροντα. Σ' αυτά θα εναποθέσω την εμπιστοσύνη μου υπό οποιεσδήποτε δυσκολίες, μαζί με αυτό που όλοι έχουμε μάθει να αισθανόμαστε: τη φύλαξη και καθοδήγηση του Παντοδύναμου, που η δύναμή Του ρυθμίζει τη μοίρα των εθνών, που η ευλογία Του έχει απλόχερα δοθεί σ' αυτή την ανερχόμενη Δημοκρατία και που σ' Αυτόν είμαστε υποχρεωμένοι να απευθύνουμε την ευσεβή ευγνωμοσύνη μας για το παρελθόν και να εναποθέτουμε τις ένθερμες ικεσίες μας και τις καλύτερες ελπίδες μας για το μέλλον.

24. Ο Thomas Jefferson παρακολούθησε την τελετή ανάληψης καθηκόντων από τον διάδοχό του μαζί με το κοινό, καθώς δεν έφερε πλέον κάποιο δημόσιο αξίωμα (ΣτΜ).

Δεύτερος Εναρκτήριο Λόγος

4 Μαρτίου 1813

Καθώς πρόκειται να δώσω έναν ιερό όρκο αναλαμβάνοντας τις υποχρεώσεις που μου επιβλήθηκαν από το δεύτερο κάλεσμα στη θέση που η πατρίδα μου με έχει τοποθετήσει, βρίσκω την ευκαιρία μπροστά σ' αυτή τη σεβαστή συνέλευση να εκφράσω και πάλι δημόσια τα βαθύτατα αισθήματά μου για τη μεγάλη εμπιστοσύνη που μου δείχνετε αλλά και για την ευθύνη που τη συνοδεύει. Η συγκίνησή μου ενισχύεται τόσο από το γεγονός ότι οι αφοσιωμένες και φιλότιμες προσπάθειές μου να απαλλαγώ από τα επίμοχθα καθήκοντά μου έχουν ευνοϊκά εκτιμηθεί όσο και από τη σπουδαιότητα της κοσμοϊστορικής περιόδου κατά την οποία αυτή η εμπιστοσύνη ανανεώθηκε. Από το βάρος και το μέγεθος αυτής της εμπιστοσύνης θα ήμουν καταδικασμένος να χαθώ αν είχα λιγότερη στήριξη από ένα φωτισμένο και γενναιόδωρο λαό κι αν αισθανόμουν λιγότερο βαθιά την πεποίθηση ότι ο πόλεμος με ένα πανίσχυρο κράτος (ένα γεγονός που καθορίζει καταλυτικά τη σημερινή μας κατάσταση)²⁵, επισφραγίζεται με εκείνη τη δικαιοσύνη που προσκαλεί το χαμόγελο του Θεού για τους τρόπους με τους οποίους οδηγείται σε επιτυχή τερματισμό.

Δεν θα έπρεπε να τρέφουμε αυτή την ελπίδα, χωρίς να είμαστε υπεροπτικοί, όταν αναλογιζόμαστε τους ήρωες που διακρίθηκαν σ' αυτόν τον πόλεμο;

Δεν είχε κηρυχτεί πόλεμος από τη πλευρά των Ηνωμένων Πολιτειών μέχρι που μας έκαναν πόλεμο για μεγάλο διάστημα, στην πράξη αν και όχι τυπικά. Μέχρι που εξαντλήθηκαν τα επιχειρήματα και τα διαβήματα. Μέχρι που μας δήλωσαν καθαρά ότι οι αδικίες που τον προκάλεσαν δεν θα τερματίζονταν²⁶. Μέχρι που αυτή η προσφυγή στα όπλα δεν μπορούσε να καθυστερήσει άλλο χωρίς να συντρίψει το πνεύμα του έθνους, καταστρέφοντας μαζί όλη την εμπιστοσύνη στον εαυτό του και στους πολιτικούς του θεσμούς. Μέχρι που θα έπρεπε να επιλέξουμε είτε να διαιωνιστεί μια κατάσταση επαίσχυντων δοκιμασιών είτε να ανακτήσουμε με περισσότερο δαπανηρές θυσίες και πιο σοβαρές μάχες τη χαμένη θέση μας και το σεβασμό ανάμεσα στις ανεξάρτητες δυνάμεις του κόσμου.

Στην έκβαση του πολέμου διακυβεύεται η εθνική κυριαρχία μας στις ανοικτές θάλασσες και η ασφάλεια μιας σημαντικής τάξης πολιτών, των οποίων τα επαγγέλματα προσδίδουν την αρμόζουσα αξία σε όλες τις υπόλοιπες τάξεις. Το να μην

25. Οι ΗΠΑ βρίσκονταν σε πόλεμο με τη Μεγάλη Βρετανία από τις 18 Ιουνίου του 1812. Τον πόλεμο κήρυξαν οι ΗΠΑ για τους λόγους που εκθέτει ο Madison στη συνέχεια (ΣτΜ).

26. Ο Madison αναφέρεται στην παρενόχληση των αμερικανικών εμπορικών πλοίων από τα βρετανικά και κυρίως στην πρακτική της καταναγκαστικής επιστράτευσης των Αμερικανών ναυτικών που στο παρελθόν ήταν Βρετανοί πολίτες και είτε εγκατέλειψαν (ως λιποτάκτες) το βρετανικό ναυτικό είτε μετανάστευσαν πριν τον πόλεμο ή στη διάρκεια του πολέμου στις ΗΠΑ (ΣτΜ).

παλέψουμε για ένα τέτοιο διακύβευμα, σημαίνει να εγκαταλείψουμε την ισότητά μας με τις άλλες δυνάμεις σε ένα αγαθό κοινό για όλους και να παραβιάσουμε το ιερό δικαίωμα που κάθε μέλος της κοινωνίας έχει για την προστασία του. Δεν χρειάζεται να αναφέρω τις αθέμιτες πρακτικές στις οποίες υποχρεώνονται οι ναυτικοί μας κατά τη βούληση του κάθε αξιωματικού του ναυτικού τους, όταν μεταφέρονται από τα δικά μας πλοία στα ξένα, ούτε να περιγράψω τις ακρότητες που τις συνοδεύουν. Οι αποδείξεις υπάρχουν στα αρχεία όλων των κυβερνήσεών μας και οι σκληρές δοκιμασίες της μερίδας αυτής του αμερικανικού λαού έχουν συγκινήσει κάθε άνθρωπο που συμμερίζεται τον ανθρώπινο πόνο.

Καθώς ο πόλεμος ήταν μόλις στην αρχή του και ήταν αναγκαίος και ευγενής στους αντικειμενικούς σκοπούς του, μπορούμε να αναλογιστούμε με περηφάνεια και ικανοποίηση ότι συνεχίζοντάς τον δεν παραβιάστηκε καμία αρχή δικαιοσύνης ή τιμής, κανένα έθιμο των πολιτισμένων κρατών, κανένα πρότυπο αβρότητας ή ανθρωπισμού. Ο πόλεμος έχει διεξαχθεί από τη μεριά μας με μεγάλη προσοχή όσον αφορά αυτές τις υποχρεώσεις και με ένα φιλελεύθερο πνεύμα που ποτέ δεν εγκαταλείφθηκε.

Πόσο λίγο επηρέασε αυτό το πρότυπο τη συμπεριφορά του εχθρού! Έχουν κρατήσει ως αιχμάλωτους πολέμου πολίτες των Ηνωμένων Πολιτειών που δεν μπορούν να θεωρηθούν ως τέτοιοι από τα έθιμα του πολέμου. Έχουν αρνηθεί να δεχτούν ως αιχμάλωτους πολέμου και έχουν απειλήσει να τιμωρήσουν ως προδότες και λιποτάκτες ανθρώπους που μεταναστεύουν ελεύθερα στις Ηνωμένες Πολιτείες, που ενσωματώνονται με πολιτογράφηση στην πολιτική μας οικογένεια και πολεμούν με το μέρος της χώρας που τους αγκάλιασε, σε ανοιχτό και έντιμο πόλεμο για τη διατήρηση των δικαιωμάτων και της ασφάλειάς της. Αυτός είναι ο δεδηλωμένος σκοπός ενός κράτους όταν έχει ως πρακτική να πολιτογραφεί χιλιάδες πολίτες από άλλες χώρες, και όχι απλώς να τους επιτρέπει αλλά να τους υποχρεώνει να πολεμούν εναντίον των χωρών από όπου κατάγονται.

Δεν έχουν, είναι αλήθεια, πάρει οι ίδιοι στα χέρια τους το τσεκούρι και το μαχαίρι, που είναι φτιαγμένα για μαζική σφαγή, αλλά έχουν αποδεσμεύσει τους άγριους, σπλισμένους με αυτά τα απάνθρωπα όπλα. Τους έχουν παρασύρει, σαηνεύοντάς τους στην υπηρεσία τους, και τους έχουν κάνει να μάχονται στο πλευρό τους, πρόθυμοι να ικανοποιήσουν την άγρια δίψα τους με το αίμα των κατατροπωμένων και να ολοκληρώσουν τα βασανιστήρια και τις θανατώσεις των σακατεμένων και ανυπεράσπιστων αιχμαλώτων. Και, κάτι που δεν έχουμε ξαναδεί, οι Βρετανοί διοικητές απέσπασαν τη νίκη επί του ανίκητου φρονήματος των στρατευμάτων μας, φερόμενοι οι ίδιοι με συμπόνια στους σημαντικούς αιχμαλώτους τους, καθώς περίμεναν τη σφαγή τους από τους άγριους συνεργούς τους. Και τώρα τους βλέπουμε να περιφρονούν ακόμα περισσότερο κάθε τρόπο έντιμου πολέμου, παίζοντας τον ρόλο μιας κατακτητικής δύναμης που προσπαθεί να αποδιοργανώσει την πολιτική κοινωνία μας, να διαμελίσει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία μας. Ευτυχώς, όπως συμβαίνει και σε

άλλες περιπτώσεις, αυτά θα έχουν συνέπειες για τους ίδιους. Αλλά δείχνουν τις εκφυλισμένες προθέσεις τους και ίσως να διέγειραν τη μεγαλύτερη κατάπληξη, αν δεν έδιναν την αίσθηση απaráμιλλων ασυνεπειών, καθώς η δική τους Κυβέρνηση ξεκίνησε τον πόλεμο στον οποίο τόσον καιρό συμμετέχει κατηγορώντας τους αντιπάλους της για αποδιοργανωτική και στασιαστική πολιτική.

Για να καταστήσουμε το δίκαιο του αγώνα μας ακόμα πιο εμφανές, θα θυμίσουμε ότι η απροθυμία μας να αρχίσει ο πόλεμος ακολουθήθηκε από έγκαιρες και ισχυρότατες εκδηλώσεις της διάθεσής μας να σταματήσει. Το ξίφος ήταν μόλις και μετά βίας έξω από το θηκάρι, όταν πληροφορήθηκε ο εχθρός τους λογικούς όρους σύμφωνα με τους οποίους θα ξαναέμπαινε σε αυτό. Επιπλέον, επαναλήφθηκαν ακόμη πιο συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, αλλά έχουν γίνει δεκτές με τέτοιο τρόπο που μας υποχρεώνει να βασιστούμε στις στρατιωτικές δυνάμεις του έθνους μας.

Αυτές οι δυνάμεις είναι παραπάνω από επαρκείς για να οδηγήσουν τον πόλεμο σε μια αξιοπρεπή κατάληξη. Το έθνος μας έχει πληθυσμό μεγαλύτερο από το μισό του έθνους των Βρετανικών Νήσων. Απαρτίζεται από έναν γενναίο, ελεύθερο, ενάρετο και νοήμονα λαό. Στη χώρα μας αφθονούν τα απαραίτητα αγαθά, οι τέχνες και οι ανέσεις της ζωής. Η γενική ευημερία είναι εμφανής και στη δημόσια σφαίρα. Τα μέσα που χρησιμοποίησε η βρετανική κυβέρνηση για να την υπονομεύσει είχαν αρνητικό αντίκτυπο στους ίδιους, καθώς προσέφεραν σε μας ταχύτερη ανάπτυξη σε όλους τους τομείς, ενώ τα πολύτιμα μέταλλά τους εξαφανίστηκαν από τη βρετανική αγορά και τα βρετανικά θησαυροφυλάκια και γέμισαν εκείνα των Ηνωμένων Πολιτειών.

Αποτελεί οπωσδήποτε ευνοϊκή συγκυρία το ότι ένας αναπόφευκτος πόλεμος βρήκε έγκαιρα τις συνεισφορές που απαιτούνται ώστε να υποστηριχτεί. Όταν η λαϊκή φωνή ζήτησε πόλεμο, όλοι γνώριζαν, και ακόμη γνωρίζουν, ότι χωρίς όλα αυτά δεν θα μπορούσε να συνεχιστεί καθ' όλη την περίοδο που μπορεί να διαρκέσει. Ο πατριωτισμός, η σύνεση και το ανδρείο πνεύμα των συμπολιτών μας αποτελούν τα εχέγγυα για την ευδιαθεσία με την οποία ο κάθε ένας από αυτούς θα φέρει το δικό του μερίδιο από το κοινό άγχος. Για να είναι ο πόλεμος βραχύς και η επιτυχία εξασφαλισμένη, αρκούν μόνο οι εμπνευσμένες και συστηματικές προσπάθειες, και η επιτυχία των όπλων μας τώρα μπορεί να προφυλάξει τη χώρα μας επί μακρόν από την ανάγκη να καταφύγουμε και πάλι σ' αυτά. Ήδη τα γενναία κατορθώματα των ηρωικών ναυτικών μας απέδειξαν στον κόσμο την έμφυτη ικανότητά μας να διατηρούμε τα δικαιώματά μας σε ένα στοιχείο της φύσης. Εάν η φήμη των όπλων μας έχει αμφισβητηθεί, από την άλλη, τα επεισόδια των ηρωισμών προμηνύουν και μας βεβαιώνουν ότι τίποτε δεν απαιτείται για ανάλογους θριάμβους, εκτός από την πειθαρχία και το ηθικό μας που καθημερινά βελτιώνονται²⁷.

27. Στην πραγματικότητα ο πόλεμος δεν είχε καλή εξέλιξη για τις ΗΠΑ, καθώς ένα βρετανικό σώμα (στις 24 Αυγούστου του 1814) εισέβαλε στην Washington και έκαψε τον Λευκό Οί-

Σχόλιο

Ο Πατέρας του Συντάγματος

«Όταν διαμορφώνεις ένα τύπο διακυβέρνησης όπου άνθρωποι θα διοικούν άλλους ανθρώπους, η μεγάλη δυσκολία έγκειται στο εξής: θα πρέπει πρώτα να δώσεις την δύναμη στην κυβέρνηση να ελέγχει αυτούς που κυβερνά και έπειτα να την υποχρεώσεις να ελέγχει τον εαυτό της.

Δεν θα πρέπει να αφαιρεθεί ή να περιοριστεί το δικαίωμα των ατόμων στο λόγο ή στην δημοσίευση αυτών που πιστεύουν. Η δε ελευθερία του τύπου, που αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προπύργια της ελευθερίας, θα πρέπει να είναι απαραβίαστη»

James Madison

Ο James Madison (1751-1836) υπηρέτησε ως ο 4^{ος} πρόεδρος των ΗΠΑ από το 1809 έως το 1817, σε δύο συνεχόμενες θητείες. Υπήρξε ένας από τους επτά σημαντικότερους Πατέρες - Ιδρυτές (*founding fathers*) της Αμερικανικής Δημοκρατίας²⁸ και για πολλούς ο σημαντικότερος, καθώς ήταν ο βασικός συγγραφέας του Αμερικανικού Συντάγματος και των πρώτων τροποποιήσεών του που κατοχύρωναν τα ατομικά δικαιώματα²⁹. Ο Madison όμως θεωρείται και ένας από τους σημαντικότερους φιλελεύθερους στοχαστές του τέλους του 18^{ου} αιώνα που κατάφερε να επηρεάσει καταλυτικά με τις ιδέες του όχι μόνο τη θεσμική δομή και τις ιδεολογικές βάσεις του νέου έθνους αλλά και πολλών άλλων εθνών στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα.

Ο Madison γεννήθηκε στη Βιρτζίνια, στις 16 Μαρτίου του 1751. Ο πατέρας του ήταν ένας από τους πλουσιότερους γαιοκτήμονες της Πολιτείας και ο James ως πρωτότοκος θα απολάμβανε στο μεγαλύτερο μέρος της ζωής του μια οικονομική άνεση που θα του επέτρεπε να ασχοληθεί με την πολιτική και τη φιλοσοφία. Το 1769 γρά-

κο και άλλα δημόσια κτίρια. Όμως κάποιες επιτυχίες στο τέλος του πολέμου οδήγησαν σε έναν αξιοπρεπή συμβιβασμό με τη Συνθήκη της Γάνδης (23 Μαρτίου 1815). Για τους Αμερικανούς ο πόλεμος αυτός αποτέλεσε ένα είδος «δεύτερου πολέμου για την ανεξαρτησία» και οι επιτυχίες τους σ' αυτόν γρήγορα μυθοποιήθηκαν. Ο αμερικανικός εθνικός ύμνος (*The Star-Spangled Banner*) αναφέρεται στα γεγονότα του πολέμου του 1812.

28. Οι άλλοι 6 είναι οι Benjamin Franklin, George Washington, John Adams, Thomas Jefferson, John Jay, και Alexander Hamilton.

29. Μολοντί ήδη στην εποχή του αναφερόταν ως ο «Πατέρας του Αμερικανικού Συντάγματος», εκείνος απαντούσε με σύνεση ότι το ιστορικό εκείνο κείμενο ήταν «έργο πολλών χεριών και πολλών σκέψεων».

φτηκε στο Πανεπιστήμιο Princeton (το οποίο τότε ονομαζόταν College of New Jersey) όπου σπούδασε σχεδόν τα πάντα αλλά ιδιαίτερα ιστορία, φιλοσοφία, πολιτική επιστήμη και νομικά. Εκεί, μελετώντας, ήρθε σε επαφή με τους κυριότερους εκπροσώπους του Σκωτικού Διαφωτισμού, όπως τους Frances Hutcheson, David Hume και Adam Smith αλλά επηρεάστηκε καταλυτικά και από τις ιδέες του John Locke, του Isaac Newton και του Jonathan Swift. Επιδεικνύοντας εξαιρετική ικανότητα και επιμέλεια, κατόρθωσε να αποφοιτήσει στα δυο μόλις χρόνια παρά τα προβλήματα με την υγεία του. Τα τελευταία τον βασάνιζαν σε όλη του τη ζωή, καθώς ήταν ασθενικός και επιπλέον μικρόσωμος και ιδιαίτερα συνεσταλμένος. Όμως ήταν τόσο ισχυρή η προσωπικότητα και η γοητεία που εξέπεμπε ώστε από τη διάρκεια των σπουδών του ήδη ενδιαφέρθηκε για την πολιτική και τις προεπαναστατικές ζυμώσεις στον τόπο του.

Υπό την επιρροή των φιλελεύθερων ιδεών και ενθουσιασμένος με την ευκαιρία που του έδινε η Αμερικανική Επανάσταση, επιστρέφοντας στη Βιρτζίνια, ασχολήθηκε ενεργά με την πολιτική. Το 1776, σε ηλικία μόλις 25 ετών, εκλέγεται μέλος της Επαναστατικής Συνέλευσης της Βιρτζίνια και αμέσως μετά στο Κοινοβούλιο της ανεξάρτητης πλέον Πολιτείας, όπου και γνωρίζει τον Thomas Jefferson με τον οποίο θα διατηρήσει μια βαθιά και σταθερή φιλία και θα συνεργαστούν στη συνέχεια της πολιτικής τους σταδιοδρομίας.

Παρά την αποτυχία του να επανεκλεγεί, η Πολιτεία της Βιρτζίνια τον επέλεξε να την εκπροσωπήσει στο Ηπειρωτικό Κογκρέσο (*Continental Congress*) που αποτελούσε ουσιαστικά την κυβερνώσα Βουλή των δεκατριών αποικιών στη διάρκεια της Αμερικανικής Επανάστασης. Μετά το τέλος της Επανάστασης επέστρεψε στη Βιρτζίνια όπου υπηρέτησε στο τοπικό Κοινοβούλιο (*House of Delegates*) για δύο χρόνια (1784-1786).

Από την εποχή που ήταν απλός βουλευτής στη Βιρτζίνια ο Madison απέδειξε ότι δεν ήταν ένας συνηθισμένος πολιτικός που επιχειρούσε απλά να συμμετάσχει στη νομή της εξουσίας. Ήταν ένας συνεπής φιλελεύθερος, έτοιμος να δώσει μάχες για τις ελευθερίες και τα δικαιώματα. Οι μάχες που έδωσε και κέρδισε από νωρίς ήταν εκείνες για τη θρησκευτική ελευθερία και τον απόλυτο διαχωρισμό κράτους και εκκλησίας αλλά και για την προστασία της ελευθερίας της έκφρασης και του λόγου («να εξοντώσουμε για πάντα την φιλοδοξία κατασκευής νόμων για το ανθρωπινό μυαλό»).

Το 1787, 36 ετών πλέον, θα εκπροσωπήσει τη Βιρτζίνια στη Συντακτική Συνέλευση της Φιλαδέλφειας που είχε σκοπό να συντάξει το νέο αμερικανικό Σύνταγμα. Ο Madison πρωταγωνίστησε στη συζήτηση αλλά κυρίως στη συγγραφή του Συντάγματος. Κατόρθωσε να επηρεάσει τα άλλα μέλη και να διαμορφώσει όσο κανένας άλλος το Σύνταγμα του νέου έθνους. Για τον λόγο αυτό αποκλήθηκε «Πατέρας του Συντάγματος» από τους συγχρόνους του. Επιπλέον ήταν αυτός που κρά-

τησε και τις καλύτερες και συστηματικότερες σημειώσεις από τη συζήτηση, που ακόμα και σήμερα αποτελούν μια από τις σημαντικότερες πηγές για την ερμηνεία του αμερικανικού Συντάγματος.

Ο Madison υποστήριζε την αρκετά ισχυρή κεντρική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση σε αντίθεση με όσους ήθελαν να αποκεντρωθεί απόλυτα η εξουσία και να δοθεί μεγαλύτερη ανεξαρτησία στις Πολιτείες. Η παρέμβασή του υπήρξε καταλυτική για τη φύση του νέου κράτους καθώς μετέτρεψε τη χαλαρή συνομοσπονδία που είχε δημιουργηθεί στη διάρκεια της Επανάστασης (*Articles of Confederation*) σε ομοσπονδιακό κράτος με κεντρική εξουσία και την απόδοση σε αυτήν ορισμένων αρμοδιοτήτων ομοσπονδιακού χαρακτήρα. Ως ιδιαίτερα προσφυής και απολύτως ουσιώδης για τις μετέπειτα εξελίξεις μπορεί να θεωρηθεί η βασική ιδέα του Madison, η οποία έλκει την καταγωγή της από τον Μοντεσκιέ, υπέρ της έμφασης στην ‘οριζόντια’ τρόπον τινά διάκριση των εξουσιών (νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής) στο ομοσπονδιακό επίπεδο, οι οποίες θα έπρεπε να εξισορροπούνται και να αλληλοελέγχονται (με τη μέθοδο των “checks and balances”), αντί της ‘κάθετης’ κατανομής εξουσιών μεταξύ της κεντρικής και των πολιτειακών διοικήσεων, όπως επεδίωκαν οι αντίπαλοι του ομοσπονδιακού φεντεραλισμού και υπερασπιστές της πολιτειακής αυτοτέλειας και αυτονομίας (χαλαρή συνομοσπονδία).

Πίστευε επίσης ότι η δημοκρατία ήταν το καταλληλότερο πολίτευμα για μία μεγάλη χώρα όπως οι ΗΠΑ καθώς τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα θα ήταν πολλά και η συνεχής διαπάλη τους θα ακύρωνε την ισχύ τους και την επιρροή τους στην αμερικανική πολιτική σκηνή. Αυτή η «πλουραλιστική» αντίληψη πέρασε και στο Σύνταγμα, το οποίο υπό την επιρροή του Madison περιελάμβανε τους περίφημους «μηχανισμούς ελέγχου και ισορροπίας» (*checks and balances*) που σκοπό έχουν να διασπάσουν την εξουσία, να μην επιτρέψουν σε κανέναν να έχει απόλυτη ισχύ, ούτε καν στην πλειοψηφία. Με τον τρόπο αυτό (πίστευε ο Madison) τα ατομικά δικαιώματα και οι μειοψηφίες δεν θα κινδύνευαν από την πλειοψηφία και τα ισχυρά συμφέροντα³⁰.

30. Η πολιτική του φιλοσοφία εκφράζεται συνοπτικά σε μία από τις προτάσεις που κατέθεσε: «Όλη η εξουσία πηγάζει αρχικά και επομένως προέρχεται από τον λαό. Ο τρόπος διακυβέρνησης θεσμοθετείται και πρέπει να εξασκείται για το καλό του λαού, δηλαδή για την απόλαυση της ζωής και της ελευθερίας και το δικαίωμα απόκτησης περιουσίας και γενικά για την επίδιωξη και επίτευξη ευτυχίας και ασφάλειας. Ο λαός έχει ένα αδιαμφισβήτητο, αναπαλλοτρίωτο και απαράγραπτο δικαίωμα να αναμορφώνει ή να αλλάζει την μορφή διακυβέρνησης όταν αυτή αποδεικνύεται επιβλαβής ή ανεπαρκής για τους στόχους για τους οποίους θεσμοθετήθηκε». Η επιρροή των θεωριών κοινωνικού συμβολαίου και ιδιαίτερα του John Locke είναι εμφανής.

Ο ίδιος μάλιστα, σε συνεργασία με τον Alexander Hamilton και τον John Jay, συνέγραψε σειρά κειμένων που αργότερα ονομάστηκαν *Federalist Papers*³¹. Στα κείμενα αυτά (που δημοσιεύτηκαν από τον Οκτώβριο του 1787 έως τον Αύγουστο του 1788) οι συγγραφείς υποστήριξαν επιτυχώς την επικύρωση του Συντάγματος με φιλοσοφικά και πολιτικά επιχειρήματα. Ο Madison συνέγραψε το ένα τρίτο περίπου των κειμένων. Ορισμένα από αυτά (όπως το 10^ο ή το 51^ο) αποτελούν εντυπωσιακά παραδείγματα της φιλοσοφικής και συνταγματικής του σκέψης.

Αμέσως μετά την επικύρωση του Συντάγματος επέστρεψε στην κεντρική πολιτική σκηνή ως εκλεγμένος βουλευτής αλλά και ως μία από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες της αμερικανικής πολιτικής ζωής. Αν και ο ίδιος θεωρούσε ότι το αμερικανικό Σύνταγμα δεν χρειαζόταν ειδικές διατάξεις για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων (θεωρούσε ότι ο μηχανισμός των ελέγχων και των ισορροπιών ήταν αρκετός), αποφάσισε τελικά να υποστηρίξει τη συμπλήρωση του Συντάγματος με τις σχετικές διατάξεις, τις οποίες μάλιστα ανέλαβε να συγγράψει ο ίδιος. Από τις 19 που πρότεινε επικυρώθηκαν τελικά, τον Δεκεμβρίου του 1791, οι δέκα που αποτέλεσαν τον περίφημο «Νόμο για τα Δικαιώματα» (*Bill of Rights*).

Παρά το γεγονός ότι ο Madison υποστήριξε έναν περισσότερο ενεργό και πιο δυναμικό ρόλο της κεντρικής Κυβέρνησης, ήρθε σύντομα σε σύγκρουση με τον πρώην φίλο και συνεργάτη του Alexander Hamilton όταν αυτός (ως υπουργός Οικονομικών του George Washington) επιχείρησε και κατάφερε να καταστήσει πολύ ισχυρότερη την κεντρική Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση (ιδίως στα οικονομικά θέματα) απ' ό,τι θα ήθελε ο Madison. Επιπλέον ο Hamilton εννοούσε τα ανερχόμενα αστικά στρώματα και το εμπόριο της Νέας Αγγλίας και ήταν ιδιαίτερα φιλικός διακείμενος στη Μεγάλη Βρετανία, ενώ ο Madison παρέμενε πιστός στις αγροτικές καταβολές του Νότου και απεχθανόταν τη Μεγάλη Βρετανία. Με αφορμή τον πόλεμο που ξέσπασε το 1793, όταν η Αγγλία (μαζί με άλλες ευρωπαϊκές δυνάμεις) προσπάθησαν να θέσουν σε έλεγχο την επαναστατημένη Γαλλία, ο Hamilton ήρθε σε σύγκρουση με τον Madison και τον Jefferson που θεωρούσαν ότι οι ΗΠΑ έπρεπε να υποστηρίξουν την επαναστατημένη Γαλλία. Η σύγκρουση αυτή οδήγησε στη δημιουργία των δύο πρώτων μεγάλων κομμάτων: των Φεντεραλιστών του Hamilton και του Δημοκρατικού-Ρεπουμπλικανικού κόμματος των Madison και Jefferson³².

Όμως ο Madison θα αποφασίσει να αποσυρθεί το 1797 από την ενεργό πολιτική και να εγκαταλείψει το κόμμα στον Jefferson για προσωπικούς λόγους: είχε παντρευτεί και ήθελε να ζήσει ήρεμα με τη σύζυγό του (καθώς μέχρι το 1794 που πα-

31. Ο αρχικός τίτλος ήταν *The Federalist; or The New Constitution*. Έχουν δημοσιευτεί στα ελληνικά ως *Τα Ομοσπονδιακά Κείμενα των ΗΠΑ* (μτφ. Ε. Χατζηδημητρίου, επιμ. Θ. Κ. Πελαγίδης & Μ. Α. Ευρυβιάδης), Εκδ. Παπαζήσης 2009.

32. Το κόμμα αυτό μετεξελίχτηκε στο σημερινό Δημοκρατικό κόμμα των ΗΠΑ. Είναι το αρχαιότερο κόμμα των ΗΠΑ και ένα από τα αρχαιότερα του κόσμου.

ντρεύτηκε δεν είχε ουσιαστικά προσωπική ζωή) αλλά και να φροντίσει τους ηλικιωμένους γονείς του. Δεν μπόρεσε όμως να παραμείνει πάνω από δύο χρόνια εκτός πολιτικής, καθώς το κόμμα των Φεντεραλιστών διαστρέβλωνε τις αρχές με τις οποίες ο ίδιος είχε εμποτίσει το Σύνταγμα και το Bill of Rights, ενδυναμώνοντας την κεντρική Κυβέρνηση και αδιαφορώντας για τα ατομικά δικαιώματα, ιδίως εκείνο της ελευθερίας της έκφρασης. Εξελέγη ξανά στο Κοινοβούλιο της Βιρτζίνια αλλά σύντομα θα επανέλθει και στην κεντρική πολιτική σκηνή όταν ο Thomas Jefferson θα αναλάβει την προεδρία και θα τον πάρει κοντά του ως υπουργό Εξωτερικών αλλά και ως τον στενότερο συνεργάτη και διάδοχό του.

Το σοβαρότερο πρόβλημα που είχε να αντιμετωπίσει ο Madison ήταν ο πόλεμος της Μεγάλης Βρετανίας με τον Ναπολέοντα που έβλαπτε σοβαρά τα αμερικανικά συμφέροντα αλλά και το γόητρο των ΗΠΑ, καθώς κάθε μία από τις δύο μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις ζητούσαν επίμονα από τις ΗΠΑ να συμμαχήσουν μαζί τους στρατιωτικά, διπλωματικά και οικονομικά. Η πολιτική Jefferson/Madison δεν διέσσωσε ούτε το γόητρο των ΗΠΑ ούτε και τις εμπορικές συναλλαγές με την Ευρώπη, καθώς επέλεξαν τη λύση της απαγόρευσης των εξαγωγών των αμερικανικών προϊόντων (embargo του 1807), γεγονός που προκάλεσε μεγάλες ζημίες στην Αμερικανική Οικονομία (μεταξύ αυτών και λιμό στους μαύρους υποδούλους στις Δυτικές Ινδίες). Η ύφεση που προκλήθηκε επισκίασε τη μεγάλη επιτυχία των Jefferson/Madison με την αγορά της Λουιζιάνα από τη Γαλλία³³.

Παρ' όλα αυτά, το 1808 ο Madison διαδέχθηκε τον Jefferson στην προεδρία των ΗΠΑ νικώντας εύκολα τον αντίπαλό του. Τα προβλήματα εξωτερικής πολιτικής παρέμεναν όμως τα πλέον κρίσιμα, καθώς υπήρχαν συνεχείς συγκρούσεις με τη Μεγάλη Βρετανία, τη Γαλλία και την Ισπανία για εδαφικές διεκδικήσεις, εμπορικά προνόμια και τον έλεγχο του Ατλαντικού ωκεανού. Οι σοβαρές αντιθέσεις με τη Μεγάλη Βρετανία ανάγκασαν τον Madison να της κηρύξει τον πόλεμο τον Ιούνιο του 1812.

Λίγους μήνες μετά ο Madison θα επανεκλεγεί και η δεύτερη θητεία του θα αρχίσει στη διάρκεια ενός ιδιαίτερα δύσκολου για τις ΗΠΑ πολέμου που θα οδηγήσει στην εισβολή των βρετανικών στρατευμάτων στην Washington και στην καταστροφή όλων των νεόκτιστων δημοσίων κτιρίων (συμπεριλαμβανομένου του Λευκού Οίκου) το 1814. Ο Madison κατάφερε τελικά να πετύχει μια αξιοπρεπή συνθήκη ειρήνης στα τέλη του 1814 που του επέτρεψε να αφιερωθεί στην εσωτερική πολιτική προσπαθώντας να αποκαταστήσει την εθνική οικονομία. Για να το πετύχει αναθεώρησε αρκετές από τις αρχές που υποστήριζε παλαιότερα, κυρίως υιοθετώντας την πολιτική των υψηλών δασμών για την οποία ο ίδιος είχε ασκήσει σκληρή κριτική στον Hamilton.

33. Λουιζιάνα ονομαζόταν μια τεράστια σε έκταση περιοχή ανατολικά του ποταμού Μισισσιπή (μέρος της οποίας είναι και η σημερινή Πολιτεία που ονομάζεται Λουιζιάνα). Μετά την αγορά η έκταση των ΗΠΑ διπλασιάστηκε.

Τον Μάρτιο του 1817, μετά τη λήξη της δεύτερης προεδρικής θητείας του, αποσύρθηκε στο πατρικό του κτήμα στο Montpelier της Βιρτζίνια ασχολούμενος με αγροτικές εργασίες³⁴, την ίδρυση του Πανεπιστημίου της Βιρτζίνια (στο οποίο υπηρέτησε και ως ο δεύτερος πρόεδρος μετά τον Thomas Jefferson) και αλληλογραφώντας με πολιτικούς και μεγάλες προσωπικότητες της εποχής για πολιτικά και φιλοσοφικά ζητήματα. Όπως και ο Thomas Jefferson, υποστήριξε τον αγώνα των επαναστατημένων Ελλήνων ενώ συμμετείχε ενεργά στην προσπάθεια της επιστροφής των απελεύθερων μαύρων στην Αφρική. Ο James Madison πέθανε στην οικία του τον Ιούνιο του 1836 πλήρης ημερών.

Όταν κάποιος σήμερα επισκέπτεται την Washington, την πρωτεύουσα των ΗΠΑ, είναι βέβαιο ότι θα αναρωτηθεί γιατί δεν υπάρχει ένα ανάλογο μεγάλο μνημείο για τον James Madison όπως υπάρχει για τον George Washington, τον Thomas Jefferson, τον Abraham Lincoln και τον Franklin Roosevelt. Θα συνεχίσει να αναρωτιέται μέχρι να συνειδητοποιήσει ότι ο Madison διαθέτει τρία μνημεία, τα σημαντικότερα και τα πιο εντυπωσιακά στην αμερικανική ιστορία: το Σύνταγμα, τη Χάρτα των Δικαιωμάτων (*Bill of Rights*) και τα Ομοσπονδιακά Κείμενα (*Federalist Papers*)³⁵.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Blanco, R. L. & P. J. Sanborn, eds. 1993. *The American Revolution 1775-1783: An Encyclopedia*. New York: Routledge 2 vols.
- Leavell, P., ed. 1988. *James Madison*. New York: Chelsea House.
- Madison, J. 1999. *James Madison: Writings*. New York: Library of America.
- McCoy, D. R. 1989. *The Last of the Fathers: James Madison and the Republican Legacy*. New York: Cambridge University Press.
- Padover, S. K., ed. 1953. *The Complete Madison: His Basic Writings*. New York: Harper.
- Stagg, J. C. A. 1983. *Mr. Madison's War: Politics, Diplomacy and Warfare in the Early American Republic, 1783-1830*. Princeton: Princeton University Press.
- Wills, G. 2002. *James Madison*. New York: Times Books.
- Zuckert, M. P. 2003. "The Political Science of James Madison". *History of American Political Thought*, B.-P. Frost & J. Sikkenga, eds. Lanham, MD: Lexington Books, pp. 149-166.

Αριστείδης Χατζής - Γιούλη Φωκά-Καβαλιεράκη

34. Ο Madison, όπως και οι Washington και Jefferson, εξήλθαν από την πολιτική πολύ φτωχότεροι από ό,τι εισήλθαν σε αυτήν.

35. Ο Madison είχε συγγράψει και τον πρώτο εναρκτήριο λόγο του George Washington.